

NAMAZ, İSLAMİ KİMLİKTİR

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ

Yüce Allah insanı kendisine iman ve ibadet etmek için yaratmıştır. İbadet ise; boyun eğme, itaat etme, emrin gereğini yerine getirme gibi manaları ifade eder. İslam'ın her emir ve yasağına uymak ibadettir. İbadetlerin en önde geleni namazdır. Yüce Allah, ilk insan ve ilk peygamber Âdem (a.s.)'den itibaren bütün insanları “*namaz*” ibadeti ile sorumlu tutmuş ve bütün peygamberler, kavimlerine “*namaz*” kılmalarını emretmiştir.

Yüce Rabbimiz ve Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed Mustafa (sav) “*namaz*” üzerinde ısrarla durmuş, namazlarını kılanlara mükâfat, kılmayanlara ise ceza olduğunu bildirerek beş vakit namazın kılınmasını teşvik etmiş ve terkinden sakındırmıştır.

NAMAZ:

Namaz, bilinç yüklü bir kulluk vazifesidir. Kalpten başlayıp dilde kıraat ve dua, bedende kıyam, rükû ve secdeyle kendini gösterir. Bu nedenle “tekbirle başlayıp, selamla sona eren, belli hareketlerin yapılması ve sözlerin telaffuzundan ibaret bedenî bir ibadet” şeklindeki tanım, namazın görünen yüzünü ifade etmektedir.

Son asrın önemli müfessirlerinden merhum Elmalılı Hamdi Yazır'ın yaptığı tarif ise işte bu eksik yönü tamamlar: “Peygamberimizin uyguladığı şekilde yerine getirilen, kalp, dil ve bedenle birlikte yapılan bir ibadettir. (Hamdi Yazır, Hak Dîni Kur'ân Dili, 1/190-191.)

Gerçek manasıyla namaz insanın ruhu, zihni ve bedeniyle ihlas içerisinde Allah'ı anması ve övmesidir. O'nu zikretmesi, O'na tesbihte bulunması, sadece O'na sığınması ve yönelmesidir. Huzur-i İlahi'de kulluk bilincinin idrakine vararak hazır durmasıdır. Mümin, namazı kılarken bedeniyle Rabbinin önünde eğilir, O'nun yüceliği karşısındaki acziyetini fark eder; kalbiyle huşû/derin bir saygı duyar Allah Teâlâ'ya.

Kulun bu inanç ve bilinçle Rabbine itaat ve teslimiyet içinde olduğunu gösteren önemli sembollerden birisidir namaz ibadeti. İnsanın fitratında var olan yüce bir varlığa inanma, güvenme ve sığınma ihtiyacını karşılayan büyük bir nimettir. Dolayısıyla namaz, sınırlı bir varlık olan insanın; Allah'ı her şeyin yegâne yaratıcısı kabul ettiğinin, O'nun tüm buyruklarını titizlikle dikkate aldığı ve O'nu her şeyden çok sevip tazim ettiğinin en bariz göstergesidir.

İnsana huzur ve sekinet veren en önemli duygulardan biri, kendisini seven, düşünüp gözetken ve ona değer veren birinin varlığını yakinen hissetmektir. Mümin açısından bu durum düşünüldüğünde, sözü edilen varlık, yeryüzünün göklerin ve bu ikisi arasındaki her şeyin maliki olan yüce Allah'tır. Bu da açıkça ortaya koymaktadır ki, insana şah damarından daha yakın olan ve nerede olursa olsun, kendisiyle birlikte bulunan Cenab-ı Hak ile sevgi, rahmet ve huzur merkezli bir bağ kurabilmenin yolu da müminin miracı namazdan geçmektedir. Peygamber Efendimizin (s.a.s);

«أَقْرَبُ مَا يَكُونُ الْعَبْدُ مِنْ رَبِّهِ وَهُوَ سَاجِدٌ، فَأَكْثِرُوا الدُّعَاءَ».

“Kulun Rabbine en yakın olduğu hâl, secdedir...O halde secdede Allah'a çokça dua edin” (Müslim, Salat, 42/215) sözü de bu gerçeği ifade etmektedir. Bu meyanda, Allah'a yürekten bağlı müminler için tevazu, dua ve iltica ile namaz ibadeti, Alemlerin Rabbiyle her dem yeni bir manevi buluşmanın ifadesidir. Hayatın dışa dönük yüzünde Müslümanların alamet-i farikası olan namaz, insanın iç dünyasında Cenab-ı Hakk'la vuslatın adıdır.

Böylece duygu, tavır ve davranışlarıyla, akıl ve tefekkür boyutuyla dünyadaki yegâne gayesinin Cenab-ı Hakk'ın rızasını kazanmak; diğer bir ifadeyle, kendi iradesiyle O'nun muradını birleştirmek olduğunu aklından çıkarmayan ve buna göre bir yaşayan Müslüman, nihayetinde Rabbinin hak olan vaadi ile karşılaşacaktır. Nitekim,

مِفْتَاحُ الْجَنَّةِ الصَّلَاةُ وَمِفْتَاحُ الصَّلَاةِ الْوُضُوءُ

“Cennetin anahtarı, namazdır...” (Tirmizi, Taharet, 1) buyuran Allah Resülü de müminin namazla ulaşacağı hakikat menziline işaret etmektedir. Bu çerçevede namaz, bizi iyi ve kötü arasındaki gerçek adaletin ilahi mahkeme huzurunda din gününün sahibi tarafından mutlak bir şekilde tahakkuk edeceği alem olan ahirete hazırlamaktadır. Nitekim Hz. Peygamber'in; **“(Kıyamet gününde) kulun ilk önce hesaba çekileceği şey, namazdır...”** (Nesai, Muharebe, 2) hadisi de bu hususu teyit etmektedir.

Namaz, Günün her vaktini bereketli kılma fırsatıdır:

”نِعْمَتَانِ مَغْبُورٌ فِيهِمَا كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ: الصَّحَّةُ وَالْفَرَاغُ“

İbn Abbâs'ın (ra) naklettiğine göre, Hz. Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur: **“İki nimet vardır ki insanların çoğu (onları değerlendirme hususunda) aldanmıştır: Sağlık ve boş zaman.”**(Buhârî, Rikâk, 1)

İnsanın kıymetini takdir edemediği, değerini anlayamadığı iki nimetten biridir vakit. Müslüman, gece ve gündüzün belirli vakitlerinde kılınması istenen namazları yerine getirmekle zaman bilinci ve zamanı yönetme becerisi kazanır. Dünyanın aldatıcı meşgaleleri arasında Rabbini hatırlar, namaz aralarında işlediği günahlar için bağışlanma fırsatı elde eder.

Gönlü Rabbine bağlı kulun, bütün hayatını kuşatır namaz. O, tatlı uykusundan uyanıp sabahın secdesini ederek güne başlar. Gece ve gündüz meleklerinin birlikte şahitlik ettiği bu kıymetli vakitte. (İsrâ, 17/78; Buhari, Ezan, 31/648.)

Güneş tepe noktasını geçince, işine dört elle sarılan Müslümanın yorgunluğunu atma, Rabbini ve nimetlerini hatırlama vakti gelir. Güneş tüm sıcaklığıyla vururken öğlen namazıyla madden ve manen serinler, rahatlar.

Güneşin etkisini azaltıp havanın biraz serinlemesiyle telaş ve koşuşturma içerisinde çalıştığı vakitlere özel bir vurgu vardır Kur'an'da.

حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَى وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ

“Namazlara ve orta (ikindi) namaza devam edin. Allah’a saygı ve bağlılık içinde namaz kılın.” (Bakara, 2/238; Tirmizi, Salat, 19/181.)

Bu ayetle ikindinin bereketinden mahrum kalınmaması, dünya telaşına kapılıp Allah’ın unutulmaması hatırlatılır insana. Efendimizin bu namaz için verdiği benzetme insanı dehşete düşürecek tarzdaydı: **“İkinci namazını kaçıran kimse, sanki ailesini ve malını yitirmiş gibidir.”** (Buhari, Mevakitü’s-salat, 14/552; Müslim, Mesacid, 200/1417.)

Gün bitip insanların yavaş yavaş evlerine dönmeye hazırlandığı vakti bereketlendirme fırsatı akşam namazıyla yakalanır.

Günün yorgunluğunun atılma ve dinlenme vaktinde bu ümmet için bir üstünlük vesilesi kılınmıştır yatsı namazı. Mükâfatı eşsiz bu namaz, zamanı bereketlendirmek bir yana Müslümanın imanını ortaya koyup onda nifaktan eser bulunmadığına şahitlik eder. Hz. Peygamber’in, **“insanlar ondaki sevabı bilselerdi sürünerek de olsa kılmak için camiye gelirlerdi.”** dediği vakittir o. (Buhari, Ezan, 9/615)

Yatsıdan sonra kılınan üç rekâtlı vitir namazı, Allah Resulü’nün kızıl develerden daha hayırlı bir ibadettir muştusuyla karşılar bizi. Kızıl devenin o

dönemdeki Araplar için eşsiz değerdeki bir varlık olduğu bilinince bu benzetmenin kıymeti daha da iyi anlaşılır.

Müminin bütün günü Allah'ın zikriyle bereketlenir. Böylece âlemleri yaratana yaklaşır, günahlardan arınır, O'nun rızasına ulaşır, cennetine kavuşur.

Namaz, Müslümanları diriltir ve birleştirir...

İnsanlığın Hz. Adem'den beri var olan ibadet yeri Kâbe'dir. Allah'a teslim olanların birliğinin, aynı ufka baktığının, aynı hedefe yöneldiğinin sembolüdür Beytullah. Aslında yüzü ve bütün bedeniyle Kâbe'ye yönelmek, gönlünü, kalbini ve zihnini Allah'a vermek, yöneltmektir. Hz. Peygamber'in buyurduğu gibi: "Sizden biri kibleye yöneldiğinde, Yüce Rabbi'ne yönelmiştir" (Ebu Davud, Salât, 22/480.)

Kalbi imanla dolu kişi, her gün kıldığı beş vakit namazında diğer inanan kardeşleriyle o cihete yönelerek herkese şu mesajı haykırır: Biz müminler biriz, duygumuz bir, kimliğimiz bir, gücümüz bir, hedefimiz bir, ruhumuz tektir. Biz aynı binanın biri diğerine sımsıkı tutunan taşlarıyız.

Sadece aynı ufka bakmaz müminler birliğini ve diriliğini göstermek için. Haftanın en hayırlı gününde bir araya gelir, birliktelik ruhu içerisinde kaynaşır. Bu kutlu gün cemaat ile kılınan Cuma namazıyla şenlenir, bereketlenir ve değerlenir.

Bir gün değil, her gün bir araya gelir Allah'ın evlerinde müminler.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ حِينَ يَخْرُجُ الرَّجُلُ مِنْ بَيْتِهِ إِلَى مَسْجِدِهِ
فَرَجُلٌ تَكْتَبُ حَسَنَةً وَرَجُلٌ تَمْحُو سَيِّئَةً

Ebû Hüreyre'nin bildirdiğine göre, Hz. Peygamber (s.a.s.) şöyle buyurdu: **"Bir kimse camiye gitme niyetiyle evinden çıktığında, attığı her adımdan dolayı kendisine bir sevap yazılır ve bir günah silinir."** (Nesâî, Mesâcid, 14; İbn Hanbel, II, 320)

Bu yolda attığı her iki adımdan biriyle sevap kazanırken, diğeriyle günahları silinir. Cemaat olur mümin kardeşiyle. Omuz omuza verir hak yolunda, saf saf dizilir. Aralarına fitne ve bozgunculuk tohumu ekemez kimse. Kadınıyla, erkeğiyle, çocuğuyla kardeşlik ve dayanışma ruhu olgunlaşır. İman dolu gönüller kenetlenir, "ben" değil "biz" bilinci kalplere nakış nakış dokunur. Bu diriltici ve ümmet yapan ruhundan olsa gerek;

صَلَاةُ الْجَمَاعَةِ تَفْضُلُ صَلَاةِ الْفَذِّ بِسَبْعٍ وَعِشْرِينَ دَرَجَةً

Abdullah b. Ömer'in rivayet ettiğine göre, **Resûlullah (s.a.s.) şöyle buyurdu: “Cemaatle kılınan namaz, tek başına kılınan namazdan yirmi yedi kat daha faziletlidir.”** (Buhârî, Ezân, 30; Müslim, Mesâcid ve mevziu's-salât, 249)

Sadece Allah'ın huzurunda kıyama durma, rükuya varma, secdeye kapanma mesajıyla, yalnız Allah'a kulluğu ifade eden tevhidin yansıması olarak namaz, sosyal boyutuyla toplumdaki kötülöklere engel olma ve iyilikleri yaygın ve güçlü kılma adına insanı etkin mücadelele sevk eden büyük bir azim ve motivasyondur.

Nitekim;

أَتْلُ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ

“(Ey Muhammed!) Kitap'tan sana vahyolunanı oku, namazı da dosdoğru kıl. Çünkü namaz, insanı hayasızlıktan ve kötölükten alıkor...” (Ankebut, 29/45) ayeti, zikredilen hususu açıkça ortaya koymaktadır. Bu yönüyle Müslümana asil bir duruş, muhkem bir fikir ve etkin bir aksiyon kazandıran namaz, İslam dininin sadece teori ve söylemden ibaret bir din değil, yaşanan bir hayat olduğunun ifadesidir. Bu bağlamda namaz, kişiyi sadece kötölüklerden uzaklaştırmakla kalmayıp aynı zamanda hayatı iyilikler üzerine bina eden boyutuyla, insandaki ulvi hislerin harekete geçmesinin, nefsin tezkiyesinin, zihin ve gönlün hakikate açılmasının ve böylelikle insan-ı kâmil olmanın en değerli vesilelerindendir. Haddizatında ibadetlerin asıl amacı da insanı, Allah'a karşı tam bir teslimiyet içinde iyi bir insan ve Müslüman kılmaktır. Bu da namaz ibadetinin, İslam'ın öngördüğü güzel ahlak ve hukuk toplumunu oluşturabilme, onu insanlığa doğru ve güzel bir şekilde ulaştırabilme adına, kişiye İslami bir kimlik kazandırdığını ortaya koymaktadır.

Mümine Yüce Allah ile birliktelik bilinci kazandıran ve onun manen diri kalmasını sağlayan namaz, kalplerin ancak Allah'ı anmakla mutmain olacağı gerçeğinin vücut bulmuş yansıması olarak, örselenen gönülleri tazeleyen, aşınan değerleri onaran ve rutinleşen hayatları iyilik ve doğruluk merkezli ahlakla huzura ve coşkuya dönüştüren şifa kaynağıdır. Dolayısıyla, insanı bunalıma sürükleyip istikametten alıkoyabilecek her türlü menfi durumu ancak

namaz, manevi tatmin duygusuna ve vicdan huzuruna dönüştürebilir. Aksi takdirde, içinde namazın olmadığı, dünya hayatının aldatıcı lezzet ve meşgaleleri içinde nefsin dürtülerine boyun eğerek günahlara dalan kalplerin derin bunalımlara düşer olması söz konusudur. Bu yüzden, insan benliğinin günah, çirkinlik, kötülük ve isyan dehlizlerinde yok olmasına mâni olan, kişiyi fenadan bekaya, masivadan maveraya taşıyan namazı her daim baş tacı kılmak gerekir. Nitekim Sevgili Peygamberimiz Muhammed Mustafa (sav) hitaben Yüce Allah'ın;

(وَلَقَدْ نَعْلَمُ أَنَّكَ يَضِيقُ صَدْرُكَ بِمَا يَقُولُونَ ۙ ٩٧)

(فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَكُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ ۙ ٩٨)

(وَاعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّىٰ يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ ۙ ٩٩)

“Andolsun, onların söyledikleri şeylerden dolayı göğsünün daraldığını biliyoruz. O hâlde Rabbini hamd ile tesbih et (yücelt) ve secde edenlerden ol. Sana ölüm gelinceye kadar Rabbine ibadet et” (Hicr, 15/97-99) buyruğu, ruh ve beden bütünlüğü içinde kılınan namazın, müminin bilinç ve iradesini canlı tutup ona inşirah sunacağını müjdelemektedir.

Elbette namazın belirli hareket, söz, ayet ve dualarla örülü şekilsel boyutunun varlığı da müsellemdir. Fakat namaz, özden uzak, tamamen şekle indirgenip alışlagelen bir eylem manzumesi hâlini aldığı anda, ibadetin özünün, kulluğun gayesinin ve dahi birçok hikmetin yitirilmesi söz konusudur. Bu noktadan hareketle ifade edelim ki günümüz dünyasında, günden güne yalnızlaşan insanın iman ve güzel ahlak ekseninde hayat bulmasına vesile olacak yegâne memba namazdır. Bu güzide ibadet hakkıyla yerine getirildiğinde, masiyetlerin ve bilinçsizliğin karanlık dünyasında huzur ve dinginlik arayan modern insan, özlediği ve beklediği limana ulaşacak; iman, tevhit, hak, hakikat, adalet, ahlak ve fazilet ile buluşup kötülük ve cehaletten uzaklaşacaktır. Fakat zihnini, kalbini ve ruhunu namaza kapatarak kendine yabancılaşıp çevresinden ve son tahlilde Rabbinden uzaklaşan insana, modern dünyanın aldatıcı ve geçici hazlarının huzur ve istikrar sunmayacağı açıktır. Bu sebeple, hayatımızın çıkmaz sokaklarını her daim namaza açmak, onu mihver edinerek yoluna râm olmak, bizlere iki cihan saadetinin imkanını sunacak en doğru yaklaşımdır.

Müslüman Kimliğimiz:

Müslüman kimliği ve şahsiyeti İslam'ın Kur'an ve Sünnet ile dokuduğu, şekillendirdiği her yönüyle örnek insan tipidir. Bugün biz Müslümanlar olarak örnek olabilecek ve örnek alınabilecek bu insan tipine her zamankinden daha çok muhtacız. Çünkü içerisinde yaşadığımız toplum, zamanımız ve genelde asrımız, maddeciliğin, bencilliğin, materyalizmin, heva ve hevesin boyunduruğu altındadır. Bilgisizliğin, cehaletin ve kör taklitçiliğin karanlığı içinden kurtulmaya çalışan insanların ve özellikle Müslümanların sevgi, merhamet, yardımlaşma ve kardeşlik ile çevrili kuşatılmış dünyalarını yeniden inşa etmeleri, oluşturabilmeleri ise kuşkusuz ki hayatlarının her safhasını ve yaşamlarını Kuran ve Sünnet'e göre yeniden düzenlemeleri ile mümkündür. Manevi değerlerin sarsıldığı, çıkarıcılığın ve maddiyatın ön plana çıktığı, insanların huzursuz ve mutsuz yaşadığı bir zaman diliminde (bir çağda) yaşıyoruz. İslam'ı bir yaşam tarzı yapmak için derdi, davası, sancısı ve iddiası olan insanların geçmişte olduğu gibi Kur'an ve Sünnet'in tarif ettiği örnek Müslüman şahsiyetini yeniden oluşturmaları, diriltmeleri ve hayata geçirmeleri gerekmektedir. Çünkü günümüzde İslam'ın Müslümanlardan istediği ile Müslümanların yaşadığı hayat arasında çok büyük farklar vardır. Bu noktada Rasulullah (SAV) örnekliğine ve rehberliğine çok ihtiyacımız var. İslam bir slogan değil bir yaşam tarzıdır. Hal ve kal bütünlüğü yani söylem ve eylem bütünlüğüdür. Özün söze, sözün öze uygun olması gerekir. Allah Teâlâ Peygamberimizin bu özelliğini bize şöyle anlatır : **“Andolsun ki Rasulullah sizin için en güzel örnektir.”** (Ahzab 21)

Mü'min kimliğimizi, İslami şahsiyetimizi satırlardan sadırlara ve hayata taşımamız gerekir. İslam'ı bir bütün olarak hayatımızda öyle bir yaşamalıyız ki insanlar bizde İslam'ı görmeliler. Bu sayede İslam'a inançları artmalı ve ona yönelmelidirler. Hayatımızın her anında, inancımızda, ibadetimizde, amel ve yaşantımızda ahlakımızda, ticaretimizde, alışverişimizde toplumda ve çalışma hayatımızda, komşuluk ilişkilerimizde, ailemizde, arkadaşlıklarımızda, işlerimizde mü'min kimliğimizin bir gereği olarak İslam ahlakının en güzel örneklerini sunmamız gerekir. Dünya ve ahiretimizi imar edecek yegâne rehber ve örnek Rasulullah sav satırlardan sadırlara taşıyan ve O'nun yolunda olan şahsiyetli yüreklere ne kadar muhtacız! Onlara selam olsun.

Bu itibarla, Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed Mustafa (sav) gözünün nuru ve bizlere vasiyeti namazın; zihnimizden yanlış düşünceleri çıkarmaya, kalbimizi kötü duygulardan arındırmaya ve hassas bir vicdan eğitime vesile olması temennisiyle; ibadetlerle süslediğimiz, rızası doğrultusunda sürdürdüğümüz hayırlı bir ömrü bize bahşetmesini Rabbimizden niyaz ediyorum.

NOT: Vaaz, yayın.diyamet sitesinden iktibaslar yapılarak hazırlanmıştır.

Hazırlayan: Murat MUTLU. Serdivan/SAKARYA